

ארבעת המינים

היוצא מפורש והנכנס נעלם

התורה מצוה עלינו ליטול ארבעה מינים בסוכות, שני מינים מפורשים בתורה ושני מינים אינם מפורשים בתורה: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר" (אמור כג, מ), מהו אותו "פְּרִי עֵץ הָדָר" (שם)? הגמרא דנה בזה עד שמגיעה למסקנה כי הכוונה לאתרוג, אולם אין הוא כתוב בפרוש בלשון הכתוב. "כַּפֹּת תִּמְרִים", ברור מאוד שהכוונה ללולב, הענף של עץ התמרים, "וְעֵנַף עֵץ עֵבֶת" (שם), לא ברור למה הכוונה, בגמרא יש נידון בכך, והמסקנה שהכוונה להדס. "וְעֶרְבֵי נָחַל" (שם), ידוע בברור שהכוונה לערבות המוכרות לנו.

מה פשר השינוי, מדוע הלולב והערבה כתובים מפורש, ואילו האתרוג וההדסים הזכרו רק ברמז? יש לומר: הנה ידוע שהלולב כנגד השיריה של האדם, הערבות כנגד השפתיים, האתרוג כנגד הלב וההדס כנגד העיניים.

חז"ל אומרים שמהשיריה יוצאת הטומאה הנקראת קרי, ומהשפתיים יוצא הדיבור. העיניים, משם הכל נכנס פנימה, גם מה שהן לא צריכות לראות. וכך גם הלב נכנסים לתוכו הרבה דברים, אך מבחוץ לא ניכר כלל. לכן האתרוג שהוא כנגד הלב ואת ההדס שהוא כנגד העיניים, התורה העלימה, רמז לכך שכל הנכנס לשם הינו נעלם ונסתר מעינינו. אבל את הלולב והערבה שהם כנגד מה שיוצא, אותם התורה כתבה בפרוש, כי שם הכל גלוי וידוע. יש עוד להוסיף: בשלמא נוטלים לולב אחד כי יש לנו רק שידרה אחת, אתרוג אחד כי יש לנו לב אחד, ושתי ערבות כנגד שתי השפתיים, אך מדוע נוטלים שלושה הדסים, הרי יש לנו רק שתי עיניים? יש לומר: חז"ל לימדונו כי יש להוסיף עוד עין אחת: "עין השכל!" מי שהולך אחר שתי עיניו בלי להשתמש בעין השכל, אחריתו מי ישורנו, תמיד יש להוסיף עוד עין אחר השכל.

ומתוך האור "סוכות" בשם הרב ניסים דיין

טעם עצו ופריו שווה, לקח מוסרי נפלא לחיי האדם

תנו רבנן: "פְּרִי עֵץ הָדָר", עץ שטעם עצו ופריו שווה, הוי אומר זה אתרוג וכו'. רבי אבהו אמר: אל תקרי "הָדָר", אלא דבר שדר באילנו משנה לשנה (סוכה לה). יש לפרש בדרך מוסר: אדם העובד את ה' על מנת לקבל פרס, כגון להשיג אושר ועושר וכבוד מדומה בעולם הזה, ולא משום שיראת ה' בליבו, אם כן ליבו אינו חלק ממעשיו, כי ממעשיו נראה שהוא עובד ה' אך בפנימיות ליבו אינו עובד ה', אלא את עצמו. ולעומת זאת מי שגם בפנימיות ליבו מתכוון לעשות דברים לשם שמים, אזי פנימיות ליבו ומעשיו החיצוניים אחד הם. והנה, שכר המצוות מתואר בשם "פרי", ועל דרך מה שנאמר: "אֲמָרוּ צְדִיק

מעלת ד' המינים לפני סוכות

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן (ויקרא כג, מ)

יום ראשון של סוכות מכונה בפי חז"ל (פסיקתא אמור תנחומא אמור כב ויק"ר ל, ז): "ראשון לחשבון עוונות". וכן דרשו על הפסוק "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן", וכי ראשון הוא, והלא יום חמשה עשר הוא? אלא שהוא ראשון לחשבון עוונות. דברי חז"ל אלו צריכים ביאור מדוע ראשון הוא לחשבון עוונות. בעל העקידה (בספרו "עקידת יצחק" שער סז) מבאר, מנין דקדקו חז"ל ללמוד מתיבת "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן" שהוא ראשון לחשבון עוונות, לפי שאין שייך לקרוא לשום דבר "ראשון", רק אם לאחריו נמשך המנין ואומר שני שלישי וכו'. והנה מצות נטילת לולב, לא נצטוו בה ישראל לקחתה רק ביום הראשון לבד, ואינה נמשכת ליום שני ושלישי ולא לשאר ימי החג, ורק מדברי סופרים, וגם מה שנוטלים אותו במקדש מן התורה כל שבעה (סוכה מא.), לא למדנו מהפסוק הזה, אלא מהפסוק "וּשְׁמַחְתֶּם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים" (ויקרא כג, מ). אם כן לא היה ראוי שיאמר במצוה הזאת "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן", אלא ולקחתם לכם בחמשה עשר לחודש השביעי פרי עץ הדר וכו'. כי הרי אינו נמשך יותר מיום אחד. ולזה שאלו וכי ראשון הוא, הלא חמשה עשר הוא, ולזה אמרו שהוא ראשון לחשבון עוונות. והכוונה, שהוא ראשון למנין המצוות והעוונות שאם יקיים מצות ד' מינים יחשב המצוה הראשונה לשנה, ואם לאו יחשב העבירה הראשונה לשנה.

ספר אוצרות התורה "סוכות"

ד' ימים שבין יום כיפור לסוכות הם כמו יו"ט

כתב השל"ה הקדוש (ריש מס' סוכה): ארבעה ימים שבין יום כיפור לסוכות בהן עסוקין במצות סוכה וד' מינים, מעשים האלה מביאים את האדם לידי זכירה שיזכור בדביקות בה' יתברך ולדבקה בו, על כן אלו הימים הם כמו יו"ט מאחר שהעסקים הקדושים מביאים לידי זכירה הנ"ל, לשמוח בשמחה הרוחנית לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב, כמו שכתוב במדרש תנחומא שהביא הטור (ריש הל' ר"ה), במוצאי יוה"כ עוסקין במצות סוכה ולולב, ואין עושין עוונות לכך קוראין יו"ט ראשון: ראשון לחשבון העוונות.

עוד טעם אמרו לפי שבאלו הימים נשלם בית המקדש של שלמה, ועל כן הם ימים טובים, וראוי לשמוח בהם, ולהתדבק בה' לעבדו בשמחה ובטוב לבב.

ספר אוצרות התורה "סוכות"

פי טוב פי פרי מעלליהם יאכלו" (ישעיהו ג, י), ועל כן צייתה עלינו התורה שכל אחד ואחד יקח פרי עץ אשר טעם עצו ופריו שוה, לרמז לנו שרק כאשר גם בפנימיות גופו מתכוון האדם לשם עבודת ה', כפי שנראה גם מחיצוניות מעשי ידיו, וגם שיהיה "הדר באילנו משנה לשנה", כלומר: שלא רק בשעת קיום מצות אתרוג, אלא משנה לשנה, בכל ימי חייו, כאשר יעשה איזו מצוה, יכוון בה את הכוונה הרצויה, לשם קיום רצון ה', ואז ישאו לו מעשי ידיו פרי הילולים ויהיה שכרו שלם מעם ה'.

כמוצא שלל רב "סוכות" בשם ר' יהושע הלוי זאמברובסקי

שכר על מצוה שנמנע מקיומה בגלל הגזירה

איתא בגמרא (סוכה מב): אין נוטלין לולב בשבת, גזירה שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, והיינו טעמא דשופר, דמגילה. מכל מקום מובא בספרים הקדושים, שכיון שהאדם מונע את עצמו מקיום מצוות אלו רק מפני גזירת חכמים שצוו שלא ליטול לולב או לתקוע בשופר בשבת, הקב"ה מחשיב לו כאילו קיים מצוות אלו. דבר זה נרמז בפסוק "אם תשיב משבת רגלך עשות חפציך פיום קדשי וכו'..." (ישעיה נח, יג), "משבת" בגימטריא שבע מאות ארבעים ושתים (742), כמנין שופר לולב מגילה (742), "אם תשיב משבת", אם תמנע בשבת מלקיים מצוות שופר לולב ומגילה, "רגלך", מפני הגזירה שמא יעבירונו ברגליו ד' אמות ברשות הרבים, הרי ש"עשות חפציך פיום קדשי", יחשב לך כאילו קיימת את המצוה בפועל.

ומתוך האור "סוכות ד' המינים" בשם ספר "לבני ישראל"

עם ישראל כאתרוג

האתרוג מכונה "פרי עץ הדר", ומבארת הגמרא (סוכה לה), שהוא נקרא כך משום היותו דר באילנו משנה לשנה. בספר "בית יעקב", מובא על כך: יש עצים שצומחים דוקא בחורף ויש אחרים שזקוקים דוקא לחום הקיץ, אלו ואלו אינם פורחים ואינם מוציאים פירות בעונות שאינן מתאימות להם, אי אפשר למצוא תפוזים בקיץ או ענבים בחורף. עץ האתרוג שונה לגמרי מהם, הוא דר באילנו משנה לשנה, הן בחורף והן בקיץ והוא סובל וממשיך הלאה. עם ישראל דומה לאתרוג, כל שאר האומות כשהיה להם טוב החזיקו מעמד, אך כשלא היה טוב להם, הם נעלמו ולא נישאר עם מי לדבר. אך עם ישראל עבר גלות כזו וגלות אחרת, ספר על בשרו את האנטישמיות, ועדיין, למרות כל הסבל הזה מחזיק מעמד וממשיך להתקיים!

ומתוך האור "סוכות"

הלכה: לולב, לקיחה על ידי דבר אחר אם שמה לקיחה

הבאים לבית הכנסת עם הלולב והאתרוג, כשהלולב נתון בנרתיק של ניילון והאתרוג בקופסא של כסף מהודרת, צריכים לכוין קודם לקיחתם, שהם מתכוונים בפירוש שלא לצאת בהם ידי חובת המצוה, אלא עד לאחר חזרת השליח ציבור של שחרית קודם הלל. משום שלדעת השו"ע (סימן תרנא ס"ז), אם עשה בית יד ונתן הלולב ונטלו שפיר דמי דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה (חזון עובדיה סוכות ס"מ דף תיט)

חזון עובדיה "סוכות" מאת הגאון ר' עובדיה יוסף זצ"ל

פתגם: מהירות האור גבוהה ממהירות הקול, זו הסיבה שיש אנשים שנראים חכמים עד שהם פותחים את הפה.
ספר "שמחלה"

חקירה: במהות המצוה דנו האחרונים האם היא מעשה התחלת הנטילה (פעולה), או האחיזה בידו (תוצאה). ונפק"מ אם אחז בידו את ארבעת המינים קודם עמוד השחר (שעדיין אינו זמן החיוב) והגיע עמוד השחר: אם המצווה במעשה התחלת הנטילה, צריך להניחם מידו ולחזור וללוקחם למצוותם, שהרי התחלת הנטילה היתה קודם זמן החיוב, אך אם המצוה היא האחיזה בידו, יצא ידי חובה באחיזה (ביכורי יעקב תרנב בסופו, מקראי קודש סוכות ח"ב, א, חזון איש או"ח קמט: המצוה באחיזה, קובץ שיעורים ח"ב כג-ו: המצוה בפעולה) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

סיפור: כנגד ארבעה מינים: חכם אחד היה אומר: ארבעה מיני רבנים הם, כנגד ארבעת המינים שנוטלים בחג הסוכות: אתרוג, לולב, הדס, ערבה. אתרוג כיצד? רב מטעם המלכות שהוא גם יודע קצת תורה, הרי יש בו טעם ויש בו ריח של תורה. לולב כיצד? רב, מטעם מלכות שהוא גם בור ועם הארץ, הרי יש בו טעם אבל אין בו ריח של תורה. הדס כיצד? רב מסורתי שנתמנה ע"י הקהל והוא גם בקי בתורה ופסוקים, שאין בו טעם מלכות אבל יש בו ריח של תורה. ערבה כיצד? רב שאינו מטעם המלכות וגם אינו יודע תורה, שאין בו לא טעם ולא ריח.

ספר "חוד חלק" ד'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של ג'ינט מסעודה בת ג'וליה יעל, דינה בת מרים, דניאל בן רחל, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים

יוסף ג'רמון כולל עקס לע בען

לכל עניני הדרף נא לפנות במייל ל:

germon73@hotmail.fr

Retrouver le feuillet sur le site du kollel

www.kollel-aixlesbains.fr